

е два вида канони: едни, при които мелодията е проста — на всяка сричка е имало по единъ тонъ, и други, по сложни, при които — подъ една сричка сж се пѣли нѣколко тона — единъ видъ украсено, или колоратурно пѣние. Кѣмъ голѣмитѣ пѣснотворци на канони е и Св. Иоанъ Дамаскинъ, наричанъ отъ съвременниците си „златоструйниятъ“. Той е написалъ 60 канона и Октоиха, приети за ръководства въ всички православни източни църкви, но създателъ на Октоиха въ истинския смисълъ на думата не е той, както твърдятъ нѣкои западни автори, защото Октоихътъ (осмогласието) се е развивалъ и утвърждавалъ въ практиката на богослужебното пѣние преди него. Той е превелъ само въ система осмогласието и, заедно съ Косма Маюмски, го е изложилъ въ музикална граматика и въ книгата „Светоградецъ“. Следъ единъ упадъкъ, започналъ въ IX в., химнописанието наново преживява единъ периодъ на разцвѣтъ презъ XIV в., и единъ отъ знаменититѣ му представители е и българинътъ Иванъ Кукузелъ. Забелязва се презъ този периодъ едно съзнателно копиране на чужди образци, и се съчинявали въ български, персийски и др. стилове (Велесъ). Византийската нотописъ презъ различнитѣ времена е била интервална — показвала е течението на мелодията въ качване и спадане на интервалитѣ. За прочетенитѣ текстове сж се употребявали тѣй нареченитѣ **екфонетични** тонови белези, а за химнитѣ и пѣснопѣнията сж служили невититѣ. Въ ранната невмова нотописъ не сж се означавали опредѣлени интервали, но въ срѣдната, и особено въ късната — има означение на опредѣлени интервали. За основа на тоновата система на В. м. служи, както и въ древногръцката музика, тетрахордътъ, като отъ строежа на основния тетрахордъ е зависѣлъ строежътъ и на другитѣ музикални системи. Крайнитѣ степени на единъ тетрахордъ обхващатъ два и половина тона. Когато тетрахордътъ се състои отъ два цѣли тона и единъ полутонъ — наричалъ се е **диатониченъ**, когато се е състоялъ отъ тонъ и половина и два полутона — **хроматиченъ**, а когато се състоялъ отъ два тона и две четвърттона —

енхармониченъ. Третиятъ видъ — енхармоничниятъ, съ течение на времето постепенно излиза изъ употреба. Плутархъ (I в. сл. Хр.) се оплаква отъ изчезването на енхармоническия видъ пѣние, съ следнитѣ думи: „Днешнитѣ музиканти изоставиха най-прекрасния родъ пѣние, който поради неговата важностъ, практикуваха старитѣ така, че — съвсемъ малцина иматъ понятието за енхармоническия интервалъ, и въ лекомислието си достигатъ до тамъ, та изказватъ убеждението, че енхармоничния дизезисъ нѣма своята на достъпенъ за слуха интервалъ, и за това го изхвърлятъ отъ мелодията“. Отъ тетрахордитѣ се образуватъ 8 тонови вида (гласа): четири автентични и четири плагални: Автентични гласове: I Ананесъ, II Неанесъ, III Нана и IV Хагиа. Плагални гласове: I Анасень, II Нееанесъ, III Анасень и IV Неагие, или по известнитѣ имена: Дорийски, Фригийски, Лидийски, Миксолидийски, Хиподорийски, Хипофригийски и пр. За хроматическо измѣнение на нотитѣ е билъ въ употреба знака, наричанъ **ненано**. Хроматиката е била въ употреба още въ ранната В. м., но Св. Климентъ Александрийски забранява хроматичното пѣние, и препоръчва диатоничното — като най-просто и естествено.

Още въ ранната византийска невмова нотописъ сж били въ употреба много знаци за тонове и полутонове, но въ срѣдно-византийската или кржгла нотописъ сж различавали две групи: **пневмата** (духъ) и **сомата** (тѣло). При **сомата** е ставало движение до съседния тонъ — нагоре или надолу, а при **пневмата** се е правилъ скокъ на терца или квинта. Съ късната византийска нотописъ е свързано името на Ив. Кукузелъ, комуто се приписва изнамирането на новата нотописъ, понеже въ нѣкои късни византийски пѣвчески книги се среща следното: „Пѣвчески знакове и всѣкакви хирономии и съставяния, сътворени отъ майсторъ Иванъ Кукузелъ“. Презъ късната нотописъ се явяватъ и нови знаци. Въ началото на XIX в. става преобразуването на византийската нотописъ, като се въвеждатъ групови знакове за постоянниятъ мелодически фор-